

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisha v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtrek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta 20— "
četrt leta 10— "
posamezna številka po 80 vin.

Za tiznanja je plačati od enostoljne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvreženja od petit-vrste po 40 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnino posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisha v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Stališče socialističnega učiteljstva v Srbiji k načrtu novega šolskega zakona.

(Članek Drag. Slavkovića — „Učiteljska Borba“ št. 6. in 7., Kragujevac 1920.)

Novi zakonski projekt, kao i svi zakonski projekti u ovoj nezdravoj društvenoj atmosferi, ima istu sudbinu: da bude skrojen u tesnoj i nezdravoj kancelariji, a da se realizuje u prostranoj i zdravoj prirodi. On, kao po nekom prokletstvu, koje od vjeka prati našu prosvetu, ne donosi sa sobom ničeg novog, ničeg svežeg, što bi moglo da obnovi ekonomski i idejni život osnovne škole.

Svi mi osećamo, da su uslovi, u svima granama ljudske delatnosti, potpuno izmenjeni ovim ratom i da su i u prosveti, prirodno, dobili nov oblik. Za sve nas je to jasno kao dan; samo slepac to ne može da konstataje. Pa ipak je min. prosvete našo da Srbija t. j. Jugoslavija, zauzima i sada istu geografsku širinu i dužinu, pa analogno ovoj oštroumnoj konstataciji izvelo je zaključak: da i ovaj zakon u narodnim školama, treba da bude veran refleks stanja u kome se nalazi nova državna organizacija tromenog naroda. Ako i ima kakvih izmena u njemu, to su samo izmene administrativne prirode, koje vrlo malo zadiru u suštinu školskog života i školske politike u opšte.

Ustanavljaju se pokrajinske birokratsko-školske institucije, propisuje im se tačno granica u kojoj imaju da se kreću i tome slično, učitelj se izjednačava u plati sa ostalim činovnicima analognih kvalifikacija, ali se u školu kao prosvetnu i vaspitnu ustanovu ne dira. Tu dakle, gde je težište školske politike, — nema pomena.

Maksimalno število otrok.

Dopustite mi da odmah, u kratkim potezima, rasmotrivamo ovaj zakonski projekt.

Čl. 1. veli: da je „zadatak narod. škola da vaspitavaju decu“ i t. d. a naročito, „da šire pismenost i prosvjetu.“

Članom 5. se odmah gornji cilj negira. Konstruktori ovoga projekta zakona, odmah su pohlitali da demantuju sami sebe i da pokažu, da njima nije stalo mnogo do toga, hoće li se u školski život u istini uneti kakvo poboljšanje nešto dobro i savremeno, već nesmotreno otriju neiskreno staranje, o ovom pitanju, koje aktuelno interesuje ne samo učitelje, već na prvom mestu narodne mase, i težnju da osiguraju i dalje status quo ante u narodnoj prosveti. Ovu konstataciju ne oborimo dokazuje sam ovaj član koji glasi: „u isto vreme se može poučevati najviše 70-ro djece.“

Iz iskustva znamo, da nadležni traže uvek, ostvarenje ovoga maksimuma po školama, a iz ovoga opet izlazi, da će učitelji većito ostati roblje, mučenici, koji će do kraja svoga života imati za cilj samo da posrću i padaju pod težkim krstom koji im savremena država, preko ministarstva prosvete nabacuje na ledja. Može li se, dakle, sa oboljkim brojem metodskim raditi, jer će biti obligatan i za nepodaljenu školu kao i za podelene? Može li se sa oboljkim brojem dece uraditi šta korisno? I najnekulturniji crnac zna za prost fizički zakon, da snaga ili sila treba da bude ekvivalenta teretu koji se pokreće, sledstveno i da snaga — sila, koje može pokrenuti ili podići teret od 50 nije u stanju da isto učini sa teretom od 150 kgr. Ali to nije potrebno min. prosvete da zna. Ono hoće da naš učitelj bude izuzetak, stavljen van fizičkih zakona.

Dok ovaj maksimum mogućeg opterećenja učiteljske radne snage u kulturom svetu predstavlja cifru od 40, 35, a u Švajcarskoj u ponekim kantonima 25 učenika, dotle u Jugoslaviji modernisti iz ml. prosvete ceniju taj maksimum na 70. Eto vam najskorijeg rezultata naše prosvetne politike. Eto kakav je novi zakon, još u samome početku.

Zakon u tehničkom i ekonomskom pogledu.

Hajdemo dalje!

Polazna tačka, od koje je trebalo početi pri izradi novoga zakona, ako se

njime htelo izmeniti školsko stanje, bilo bi dvoguba emancipacija: tehnička i ekonomska.

Dek je nastava kao psihički refleks osnovne škole bila samo jedna sinteza šturog i nekoristnog, i predstavljala savršenu nekontinuelnost između sebe i potreba života, a za posledicu imala slab ili nikakav interes narodnih masa prema samoj školi, dotle je u ekonomskom pogledu bila od uvek „ubogo pastorče“, koja je blagodareći vrlo često, samo ličnim naporima pojedinaca vegetirala i izlazila s teškom mukom na kraj.

Šta je uradio ovaj novi zakonski projekt u ovom pogledu? Je li ma u koliko izmenio ovo stanje? — I u jednom i drugom slučaju situacija ostaje savršeno ista.

U mesto, da se novim projektom psihički život narodne škole saobrazi potrebama života, iz nastave izbace svi rudimenti i sama nastava postavi na temelju lične akcije učenikove i ručni rad učini osnovičaru temeljom nastave — čl. 20. (koji govori, koji će se predmeti predavati u školi) počinje sa naukom o vjeri. Kao da su Alfa i Omeon ljudskog saznanja skoncentrisani u nauci o vjeri. Kao da nastava nema prešnjih briga pri uticanju na dečju psihu od kontradiktornog i mističkog zanovetanja. (eo ovaj član 20. samo je prepis istog člana iz ranijeg zakona, prema tome izlišno će biti komentarisati ga duže, kad i inače idejno postavlja i dalje narodnu školu u trajljamu.

Obćinska ili državna škola?

U ekonomskom pogledu će narodna škola biti u nepovoljnijem položaju, nego što je bila i pre ovoga rata i pre novoga zakona. Ona je po novom projektu i dalje ostavljena u materijalnoj zavisnosti od osirotelih školskih opština. I do ovoga rata finansiranja škole od strane školskih opština, bio je kamen spotičanja života i rada škole, sada će pak ovo značiti osudu na mizerno životarenje od danas do sutra. Dakle, i posle 30-to godišnjeg iskustva o ovakvom načinu izdržavanja

škole, država je ipak namerno i dalje ostavila da samo nosi oholo ime škole, bez ijednog stvarnog i neophodno nužnog školskog atributa! U ovome se vidi težnja, da se Narodna Škola ne oslobodi nipošto strahovitog lanca koji je neumitno sputava i lišava istinskog života i da se nikako ne izbavi iz ekonomskog robstva. To dokazuje fakt što je ona i ovoga puta namerno ostavljena na izdržavanje školske opštine.

Svakome od nas te i suviše dobro poznato, kako se i na koji način zadovoljavaju i podmiruju najnužnije školske potrebe. Svakome je poznato, ako ne iz iskustva, ono svakako po čuvanju, maltretirajući položaj nastavnikov, ko ji je osuđen da prosi školski prirez, da bi zadovoljio školske potrebe. Zamislite kakva budućnost očekuje narodnu školu, a to reći sve nas posle ove svetske katastrofe, kad su i pojedinac i celina, izuzev jednog malog broja lupeža iscrpljeni do maksimuma, kada se natezanje u svima oblicima društvene akcije gotovo nepodnošljivo oseća.

Posedujući razredi in šola.

Cilj čl. 13., 14., 15., 16., 17., 18. i 19. jeste, da širokim narodnim masama onemoguću široku snažnu i zdravu prosvetu. Jer, prosvećen i kulturnar narod revolucionira svoj psihički život na prirodno, kod koga se javlja težnja i za reformiranjem ili čak i korenitom izmenom društvenih odnosa. Ali ovo nikako nije, niti sme biti želja vladajuće klase — klase krupnih bogataša i militarista. Ovo joj nije želja još i zato, što učitelj, taj večiti društveni parijski ovakovim načinom ostaje u većitoj fizičkoj i društvenoj zamorenosti, u stalnim tvaricama oko održavanja školskog i svog i života. Vladajući su u Min. Prosvete postavili ljude od zanata, ljude od struke, koji se razumeju u psihologiji i umeju da pronadju ekonomsko-psihološki metod, da se i škola i učitelj učine bezopasnim za izrailjsko carstvo pljačke, koncesija i afera.

Nu školsko pitanje je samo sastavni deo socijalnog pitanja, i školska politika, ako

LISTEK.

JAKOB DIMNIK:

† Ivan Krulec.

Vigred se povrne,
vse se veseli,
tratica pogrne
se s cveticami.
Drobne ptičice pojo
tam v cvetočem gaju,
al' prijatelja k nam nazaj
nikdar več ne bo.

Vzor učitelj in vzgojitelj mladine, skrben oče in zvesti svetoprog je legel v prezgodnji grob. Tovarish Ivan Krulec, vadm. učitelj na ljubljanskem učiteljskišču, je dne 27. aprila po mučni, dolgootrajni bolezni, previden s svetotajstvi za umirajoče, v 53. letu svoje starosti, mirno zaspal v Gospodu. Hitra jetika, ta učiteljska morilka, je pretrgala nit temu dragocenemu življenju. Pokojnik je bil izvrsten in vesten učitelj, požrtvovalec in najboljši prijatelj šolske mladine, vrl in ljubeznjiv tovarish ter marljiv pedagoški pisatelj. Ljubljansko učiteljskišče je s Krulecovo smrtjo posebno hudo prizadeto, zakaj ta zavod še ni imel nikdar tako izbornega elementarnega učitelja in tudi brčkone ne dobi izlepa njemu vrednega naslednika. Krulec je bil

rojen učitelj in vzgojitelj mladine. Najbolj srečnega in zadovoljnega se je počutil v krogu svojih nedolžnih malčkov v razredu; delal in živel je z njimi ter si zbiral zaklad spoštovanja, ljubezni in neomejenega zaupanja svojih učencev. Ko je imel že kal smrtne bolezni v sebi, še je silil v šolo ter iskal utehe, razvedrila in zdravja pri svojih ljubljenskih učencih. Dne 5. marca je še pisal svojemu ravnatelju tako-le: „Velečenjeni gospod ravnatelj! Ker je do Vas previsoko, (bil je tako slaboten, da si ni upal priti v I. nadstropje). Vam tem potom naznanjam, da sem danes zjutraj svojo službo zepet rastopil. Teško gre, težko! Petem pa še bolezen v razredu (oslovski kašelj, ošpice i. dr.). Danes mi manjka od 38 učencev 20! Pouk v takem razredu je sila težaven. Pa naj bo kakorkoli! Storitii hočem, kar morem.“ In storil je res, kar je mogel, storil je več, kar mu je vzeval stan! Zato je pa tudi popolnoma opravičeno pričakoval, da bodo na višjem mestu priznali njegovo uzorno in vestno delovanje, čeprav ni imel izpita za meščanske šole. In to se pa žal, ni zgodilo! To je rahločutnega moža, ki se je zavedal, da je vzoren učitelj in vzgojitelj mladine, hudo bolelo. To preziranje je glodalo kakor črv na njegovem rahlem zdravju ter mu pospešilo prezgodnjo smrt. Navzlic temu si je pa s svojo neumorno delavnostjo pridobil

kot učitelj in vzgojitelj mladine častno priznanje v srcu svojih učencev in njih staršev.

Kakor je bil pokojnik uzor učitelja in vzgojitelja mladine v šoli, prav tak uzor je bil tudi kot družinski oče. Teško, težko ga bo pogrešala njegova blaga soprotga, ki je bila pokojniku najvestnejša družica in spremljevalka v življenju. Rojena Dunajčanka, se je iz ljubezni do svojega moža popolnoma naučila slovenskega jezika in v slovenskem jeziku tudi vzgajala svoji dve hčerki, stari šele sedem, oziroma 9 let. Vsa čast taki ženi!

Kako priljubljen je bil pokojnik Krulec v Ljubljani, je pokazal njegov veličastni spreved. Poleg učiteljskega zbora domačega zavoda, vadniške mladine ter gojenec in gojenk učiteljskišča, je prišla izkazat zaslužnemu šolniku zadnjo čast najodličnejša gospoda ljubljanska iz meščanskih, šolskih in uradniških krogov. Pred hišo žalosti je zapel pevski zbor Glasbene Maticе pod vodstvom nadučitelja-skladatelja gosp. Ferdo Juvanca Oskar Devovo žalstinko: „Vigred se povrne“. Na to se je začel premikati dolgi spreved. Za mrtvaškim vozom sta stopali pokojnikovi osiroteli hčerki in do skrajnosti potrta in užaloščena soproga.

Oh, težka pot, oh, dolga pot,
ko od srca srca se loči — — —

Za sorodniki so šli zastopniki višjega šolskega sveta z gospodom predsednikom prof. Fran Vadnjalom na čelu in potem pa zastopniki raznih uradov, šol, mešča ncv in nepregledna vrsta prijateljev in nekdanjih hvaležnih učencev njegovih. Pri kapelici na Priškovcu so mu pevci zapeli v slovo: „Blagor mu, ki se spočije“. Nekaj pogrebcev se je tu poslovilo od pokojnika, velika večina, med njo tudi šolska mladina, ga je pa spremlila do graba pri Sv. Križu, do

jamice tihe, kotička miru,
kjer ni ne križev, težav ne joku.

Tovarish Ivan Krulec je bil rojen v Ljubljani dne 24. aprila 1863. l. V ljudsko šolo je hodil v Ljubljani, in sicer na II. mestno deško ljudsko šolo, kjer je dovršil 5 razredov. Iz 5. razreda je vstopil v pripraviljalno za učiteljskišča v Ljubljani, kjer je dovršil tudi štiri letnike učiteljskišča. Dne 20. aprila 1885. l. je prebil izpit učne usposobljenosti za ljudske šole s slovenskim in nemščkim učnim jezikom. L. 1898. je posecal na državni obrtni šoli v Gradcu risarski tečaj za ljudskošolske učitelje, kjer je bil usposobljen za učitelja risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. l. 1909. je s strokovno učiteljico Anico Lebarjevo in učiteljem Ivanom Dimnikom dovršil na Dunaju tečaj za slaboumne otroke.

je buržoaske partije u opšte i imaju, neposredan je izraz klasnih interesa. Zato se školsko pitanje i ne može i ne sme eliminirati samo za sebe i kao takvo posmatrati i tretirati. I sve dotle, dok učiteljstvo kao celina direktno akcijom, savremeno i snažno organizovano, pomognuto od radničke klase, čiji je interes radikalno rešenje ovoga pitanja, ne učini pritisak na gospodareće elemente, sve dotle ćemo ovako skrpljeni u gomilice, uzburjani i svetlih očiju, tražiti izlaza iz zagušljive atmosfere ovakvog školskog života, ali ćemo se vraćati u svoja sela sve zabrinutiji i sve nezadovoljniji. I to će biti, sve dotle dok se ne iztrezimo od patriotskog pijanstva.

(Konec prh.)

Šolski list. Ker se je 2. številka Šolskega lista 1. in III. stopnje zaradi železniške stavke zakasnila, pošiljamo te dni šolskim vodstvom samo II. stopnjo; I. in III. dobijo naknadno.

Učiteljska tiskarna.

Javna kvalifikacija ljudsko-in meščanskoškolskega učiteljstva.

Naredba poverjeništvu za uk in bogočastje o usposobljenostnem ocenjanju učiteljev na javnih ljudskih in meščarskih šolah v Sloveniji.

Dokler se po zakoniti poti ne ustanove določila o službenem ocenjanju učiteljev na javnih ljudskih in meščarskih šolah v Sloveniji, se odreja na podstavi pooblastila § 78. drž. zakona o ljudskih šolah z dne 14. maja 1869., št. 62 drž. zakona to-le:

§ 1.

Ravnatelj in nadučitelj večrazrednih šol predlože najkasneje do dne 30. junija vsakega leta okrajnemu (mestnemu) šol. svetu za vsakega podrejenega učitelja službeni popis glede zmožnosti, metode, marljivosti, točnosti in vestnosti, uporabnosti in vedenja.

§ 2.

Za vsak šolski okraj se ustanovi pri okr. šolskem svetu okrajna ocenjevalna komisija, ki priobči na podstavi službenega popisa (§ 1.) in nadziranj okrajnega šolskega nadzornika vsakemu učitelju določnega okraja pod zaprtim ovojem in proti obratni poštni sprejemnici službeno oceno po tem-le vzorcu:

Službena ocena.

Vaše delovanje na šoli v se za šolsko leto na podstavi službenega popisa šolskega vodstva in nadziranj z dne in z dne ocenja tako-le:

1. Zmožnosti:
2. Metoda:
3. Marljivost, točnost in vestnost
4. Uporabnost:
5. Vedenje:

Opomba:

§ 3.

1. Člani okrajne ocenjevalne komisije so: predsednik okrajnega šolskega sveta — načelnik;

Po dovršenem zrelostnem izpitu, leta 1882. je bil imenovan začasnim učiteljem na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, kjer je bil l. 1886. stalno nameščen. Leta 1901. je bil imenovan vadniškim učiteljem na tukajšnjem učiteljskem, kjer je neumorno deloval do prerane svoje smrti. Tu se je izčrpal do zadnje sile ter želel v večnost „z dela in teže učitelj-trpin“. Pa tudi izven šole je bil pokojni Kručlec vsestransko delaven. Sestavil je „Mojo prvo čitanko“ in spisal „Navodilo k Moji prvi čitanki“. Popravil in predelal je Ivan Miklosizhev „Slovensko-nemški Alvecednik za obče ljudske šole“. Bil je tudi priden sodruhin naših šolskih listov, de ven odbornik Slovenske Šolske Maticice, Glasbene Maticice, Slovenskega učiteljskega društva in Slovenskega planirkega društva. Do svoje smrti je bil tudi član Ljubljanskega učiteljskega društva. In tega vsestransko delavnega in zaslužnega šolnika ni več med nami . . . Kako ga je škoda!

Vigred se povrne,
al' prijatelja k nam nazaj
alkdar več ne bo.

Na svidenje onkraj grobal

okrajni šolski nadzornik — poročevalc;

zastopnik učiteljstva ljudskih in meščanskih šol v okrajnem šolskem svetu — prisednik. Ako sedi v okrajnem šol. svetu več zastopnikov učiteljstva, stopi tisti izmed njih v okrajno ocenjevalno komisijo, ki ga določi predsednik okrajnega šolskega sveta.

2. Za stalne veroučitelje pa stopita na mesto okrajnega šolskega nadzornika po cerkvenem oblastvu določeni nadzornik veronauka (dekan ali poseben nadzornik) in na mesto zastopnika učiteljstva zastopnik cerkve.

3. Kadar gre za ocenjanje zastopnika učiteljstva, oziroma cerkve v okrajnem šolskem svetu, stopita v ocenjevalno komisijo njiju namestnika.

§ 4.

Službovanje ravnateljev, nadučiteljev in začasnih voditeljev večrazrednih šol, istotako voditeljev enorazrednic, ocenja okrajna ocenjevalna komisija samo po izidu nadziranj okrajnega šolskega nadzornika.

§ 5.

1. Predpisani redi so: 1. „prav dobro“, 2. „dobro“, 3. „zadostno“, 4. „nezadostno“; za vedenje pa: 1. „popolnoma pravilno“, 2. „pravilno“, 3. „manj pravilno“, 4. „nepravilno“.

2. Ocenjevalna komisija pod vsako točko ocenjevalne pole (§ 2.) kratko in točno poviše lastnost učiteljevo ter mu na tej podstavi prisodi red. V posebni opombi naj se omeni izredno šolsko, prosvetno, človekoljubno ali drugo podobno delovanje.

3. Vedenje se ocenja, v kolikor se vpoštevata proti predstojnikom, tovarišem, staršem in učencem, zunaj šole pa, kolikor je v zvezi z ugledom učiteljskega stanu in z napredkom in razvojem zavoda, na katerem učitelj deluje.

4. Posameznim učiteljem se v službeni omeni priobčujeje le red, ki so določeni v 1. odstavku tega paragrafa, brez nadaljnega popisa.

§ 6.

Šolskemu vodstvu in višjemu šolsk. svetu v Ljubljani okrajni šolski svet obenem pošlje prepis ocenjevalne pole (popis in rede), iz katere je razvidno, kako se je ocenilo službovanje na šoli nameščenih učiteljev.

§ 7.

Učitelji imajo pravico, pri šolskem vodstvu v ocenjevalni dobi po enkrat vpogledati v prepis ocenjevalne pole ter si ga prepisati; tekem 14 dni izza vročitve ocene se smejo pritožiti na višji šolski svet zoper oceno, ki je slabša nego 1. ali 2. red (§ 5., [prav dobro, dobro, oziroma popolnoma pravilno, pravilno]).

§ 8.

1. O prizivih odloča prizivna komisija pri višjem šolskem svetu, katere člani so pristojni višji šolski nadzornik in dva učitelja, ki sta nastavljena na javnih ljudskih in meščarskih šolah ter sta člana višjega šolskega sveta.

2. Če bi se pa pritožil zoper oceno eden teh dveh učiteljev, določi višji šolski svet drugega učitelja iste kategorije v prizivno komisijo.

3. Prizivna komisija za pritožbe veroučiteljev je sestavljena iz višjega nadzornika za veronauk in iz duhovnika, ki ga določi cerkveno oblastvo izmed dveh duhovnikov, ki sta člana višjega šolskega sveta.

4. Če je treba poizvedb. preden se odloči o prizivu, jih izvrši pristojni višji šolski nadzornik, oziroma višji nadzornik za veronauk ali duhovnik, določen po cerkvenem oblastvu.

§ 9.

1. Usposobljenostna ocena nanovo nameščenih ali s početkom šolskega leta premeščenih učiteljev naj se redno ne ustvarja pred tretjim četrtletjem.

2. Redna letna ocena se priobči učiteljstvu tekem enega meseca po zaključku šolskega leta, in sicer prvič za šolsko leto 1919—20.

§ 10.

Višji šolski nadzorniki priobčujejo svojo oceno okrajnemu šolskemu nadzorniku in vsakemu učitelju osebno pod zaprtim ovojem in proti obratni poštni sprejemnici.

2. Njih ocena je dokončna.

V Ljubljani, dne 23. aprila 1920.

Deželna vlada za Slovenijo.

Poverjeništvu za uk in bogočastje.

Poverjenik: dr. Verstovšek s. r.

JOSIP LAPAJNE:

Učiteljstvo sebi.

Ko sem pred 20 leti k temelju Učit. konvikta priložil prvi kamen, ki smo ga mladi učiteljski skrivali klesali dobro leto, nisem mislil na samega sebe, in če tarnam danes, bi z istim vzklikom trdil, da me ne sili k temu lastni „ego“, temveč edino učiteljski ponos, ponos, ki ga naj ustvarjata lastna oseba, moja in tvoja družina. Učiteljeva osebnost zdatno podpira ugled stanu in šole, še zdatnejše pa isto podira zanemarjena učiteljeva družina, njegovi otroci. Je-li ugled našega stanu primerno, če so učit. otroci po vaseh slabše opravljani, kakor oni kakega zakonatega trgovca ali gostilničarja, če so v mestih bolj nastanjeni in oskrbljeni, kakor njih vaški sodruzi? Uboga učiteljska sirota, trpeča posledice vojske, se bo li s ponosom sklicevala na stan svojih roditeljev? Veste li, da sem že opetovano opazil, da je učiteljev sin kaj rad zatajil svojega očeta! In oni veliki gromovniki izišli iz učiteljskih družin, ni jim li bilo v največjo slast biti po šoli, po učitelju? Obrdžimo tedaj našo deco bližje sebi samim, olajšajmo jim težave nežnih dnij in provedimo jih k popolnemu razumu ob naših lastnih ognjiščih! Mnogega zla ubranimo otroke najlaže po onih jureh, ki so sami okusili podeželski kruh in razumevajo, kako grozen prepad zlja nasproti malim „ubežnim kraljčcem“, ki z zelenih poljan stegajo ročice v svetloblesteče mestno ozidje. Da usoda učitelje kaj rada obdarja z otroci, je znano, da učiteljski otroci niso ravno najboljši dijakji, je ob izčrpanih očetovskih silah razumljivo, da pa so navadno najpremetnejši in najživahnejši, je pač pripisovati okoliščinam njih zdravih početnih bivališč. Vse troje nas kliče tedaj, da našim študirajočim dijakom preskrbimo res varnega zavetja pod večjo roko. Če nimamo lastne strehe, naj nam bo v sili dobra tudi tuja, je ognjišče naj bo domače! Na zadnjem občnem zboru je nasvetoval učitelj ljublj. obč. odbornik Likozar naj bi se kak ljubljanski zavod prestavil na deželo, (Sangrad pri Cerkljah ali razne graščine), njegove prostore pa naj bi zasedel naš konvikt ali dijaški dom. Nasvet naj ne vre mimo ušes! — Drugi predlog se je kratkotalo preslišal. Glasi se: Vsak zavežen učitelj (lica) bodi član Učiteljskega konvikta! — Če pomagata učiteljevemu otroku, podpiraš svoj stan in njegov ugled, če nimaš otrok, si jih vsak dan lahko nakopješ in tedaj boš pomoči potreben tudi sam. Oni pa, ki jezdiho že na konju, naj premišljajo dni, ki so bili in prav radi bomo vsi segli globoko v žepe in zdaten položili dar, sebi in našim malim v dar. — Učiteljstvu, ki je zasnovalo idejo in zaklad Učit. konvikta, gre vse priznanje in podeželani nikakor ne bomo dopustili, da bi pojedinci uganjali v društvu osebno in dnevno politiko!

Dopis iz Prekmurja.

V Prekmurju je primanjkovalo okrog 50 učiteljev. Civilni komisar si je znal hitro pomagati in je nastavljal sporazumno z viš. šol. svetom stare, domače učitelje. Niti eden od teh ne razume slovenskega jezika. Ko pridemo s temi v dotiko, govore ti z nami po nemško. Predstavljaj si, uboga grešna duša, kako izgleda ta babilonska (jugoslovenska) šola! Prvi razred uči Slovenec, drugi pa takozvani novopečeni Prekmurci (v resnici Madžaroni). Naša država nastavlja te ljudi, jih plačuje zato, da poučujejo spakedran dialekt. Ko prevzame ta razred zopet Slovenec, je treba otroke šele učiti Slovenščino. Otroci izgubi s tem eno leto, a država plačuje Madžarone zato, da otroci ne znajo jezika. Umevno je, da je naše učiteljstvo zelo ogorčeno nad takim brezglavim početjem. Ako gospodu komisarja pomanjkanje učiteljstva res tako zelo skrbi, naj še teh par mesecev pusti otroke brez pouka, in v jeseni nastavi naše učitelje-začetnike! Veliko bolje brez pouka, kakor pa da bi učili madžarski učitelji! Sicer pa opazamo, da se gosp. civ. komisar vmešava v notranje poslovanje okr. šol. sveta. Okrajni šolski svet sploh ne eksistira, naš nadzornik sploh nima besede, dekrete izdaja le civ. komisar za Prekmurje.

Ako službeno pišeš na civ. komisarijat (na okr. šolski svet ne smeš), čakaš par mesecev odgovora. Razumljivo, ker si g. civ. komisar ne zna razdeliti delokroga. Čemu pa imamo nadzornika?

Učiteljstvo nastavlja jo na taka mesta, kjer sploh ni mogoče začeti pouka. Ko pride isti zopet nazaj, se čudi gospoda, zakaj ni že začel s poukom. Obljubovali so nam rebesa, obljubovali zemljo, velike šolske vrte. Rekli so nam, da je tu doma blagostanje, da imajo kmetje vsega dovolj! Pride nato učitelj s svojo ženo. Občina mu noče dati vrta, ne polja, pravi

da je že drugim dala v najem. Ako vpraša za nakup živeža, ga zopet ni itd. Nuče ne mara popraviti šolskih poslopj! — Država bi skoraj vse tukajšnje šole porušila; gospod župnik Klekl je bil proti temu. Predlagal je, naj ostanemo državne, občinske in rimo-katoliške šole. Posebno zadnje so mu stale na duši. Predsednik kraj. šol. stolca (sveta) je župnik (brez izvolitve). Ljudje pa nočejo popravljati, ker mislijo, da bo država vse šole prevzela v svojo oskrbo.

K sklepu še nekaj! Hvaležno nalogo bi rešili kolegi v Murski Soboti s tem, da bi ustanovili tam okraj. učiteljsko društvo. Naj se pošljejo vabila, vsi pridemo! Ako ostanemo še nadalje brez organizacije — notem bo v Prekmurju kmalu več Madžaronov kakor nas!

Viš. šol. svet opozarjamo, naj izbacne vse mažarske učitelje, sicer jih bomo sami. Trotov še čebela ne marajo!

Nekaj misli k članku „V Srbiji in pri nas“.

Pod naslovom „V Srbiji in pri nas“ razpravlja tov. I. J. v 16. št. Učit. Tovariša momente, na katere se ozira srbska naučna uprava pri podelitvi raznih učiteljskih mest. Vse lepo in prav! Nikakor pa se ne morem strinjati s smelo trditvijo „kdor ni dela vaju zunaj šole, ta tudi v šoli ne dela“. Torej izvenšolsko delovanje, bodisi na književnem ali kulturnem polju, naj bo edino merilo učiteljskega delovanja v šoli! To vendar ne gre! Kaj pravijo k temu po večini naše tovarišice? Poznam izborne učiteljske moči, ki žive samo za šolo in porabijo ves prosti čas zopet za šolo. Za izvenšolsko delovanje pa jim primanjkuje časa. Šola potrebuje celega človeka. Dvema gospodarjema pa naenkrat do danes še ni bilo služiti mogoče. Ne trdim, da kdor dela izven šole, ne stori v šoli ničesar. Omenjam pa le besede priznanega pedagoga, strok. in mladinskega pisatelja: „Pisati ne morem več, ker trpi drugače pouk“. Tako odlični šolnik!

All mora pri podelitvi kakšnega mesta tudi državni uradnik naštetii svoje izvenuradno delovanje? — Saj smo tudi mi državni uradniki, ali si naj sami postavimo steno, ki naj nas loči od drugih?

Ne podcenjujem izvenšolskega dela tovarišev, ki priča o njihovi marljivosti. Za to se naj dobi plačilo izven šole. Sicer pa „ne samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dožan!“ Da pa bi vsled intenzivnega izvenšolskega delovanja storil v šoli več, nego ostali, o tem pa iz lastne skušnjje zelo dvomim. Glavno merilo učiteljeve sposobnosti bodi vedno le njegova kvalifikacija. — V ostalem sem pa naziranja tov. I. J. B. Z.

Podpirajte

„Jugoslovensko Matico!“

CENE:

V obrambo.

„Slovenski učitelj“ se je v zadnji št. jako nerodno spotaknil ob Šolski list in bi storil veliko umestnejši korak, če bi obrnil klasifikacijo, namenjeno Šolskemu listu v razpravi „Kultura“, kjer ga označi kot znak nizke naše kulture — rajši na sebe.

Ne mislim varovati Šolskega lista kritike, ki jo zasluži in prepričan sem, da če bi hoteli dati uradniki s Šolskim listom knjigo stalne vrednosti za ljudsko šolo, bili bi gotovo toliko dalekovidni, da bi vzeli v vsebino vse novejšje kulturne delavce in tudi starejših se bi zametavali.

Da se bomo prav razumeli, pripomnim, da sem za svojo osebo in zaenkrat še za knjigo stalne vrednosti, ki bi bila kelikor mogoče popolno urejena in vsebovala snov najnovejših kulturnih delavcev poleg onih iz preteklih dni. In če me vsled tega kvalificira kdo kot nazadnjaka, sem prepričan, da me je obsodil po paragrafih naglega soda, kajti pomisliti je, da naše podeželsko ljudstvo zaenkrat še ne bo voljno nabavljati svoji deci vsako leto mogoče dvakrat nov list, ki bi se le malo časa uporabljalo. Le počasi! Pride tudi še to, a ne stopajmo z obema nogama hkrati, temveč z vsako posebej.

Vsi smo občutili kričečo potrebo, da je nadomestiti čitanke, v katerih je bilo že skoroda nemogoče najti primerne čtiva za našo mladino. Če hočemo biti odkriti, pač ne bo nikogar sram priznati, da nam je v tej dobi Šolski list kaj prikladno vzjavnal vrzel v pomanjkanju dobrega čtiva na ljudski šoli in smelo trdim, da bi se težko našel kdo, ki bi v tako kratkem času bolj prikladno uredil list ali pa knjigo, ki naj nadomesti čitanke, kot so storili to uredniki Šolskega lista vsak za svojo stopnjo.